

Bucureşti, Str. Smochinului nr. 8, sector 1,
cod poştal 014606, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.librariaeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național
al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României

ISBN: 978-606-711-915-2

Tehnoredactor: Mihăită Stroe

Editor: Valentin Aider

Corneliu Șenchea

BUCUREŞTII ROMANTICI

Între veacul fanariot și Belle Epoque

(Pagini antologice din istoria politică și sentimentală a Capitalei)

Cuprins

19. O mare profezie la moarte	8
Geniu sau Cetățean? Un om de știință în secolul al XIX-lea	10
20. Însemnările și observațiile	11
Cuvânt înainte	11
Prolog	12
Tristele umbre ale Curții Vechi	9
1. Tată și fiu – aceeași meteahnă, aceeași tragedie	12
Ienăchiță și Alecu Văcărescu	14
2. Patriotismul sub masca extravagantei	15
Logofătul Constantin Dudescu	29
3. „Salvatorul Bucureștilor” sau „curtezanul Bucureștilor?”	30
Dubla notorietate a generalului Miloradovici	35
4. Ghinion în dragoste, noroc la bani	36
Povestea domniței Ralú	43
5. Virtuți și drame haiducești	44
Iancu Jianu și Ionita Tunsu	52
6. Bucureștii în timpul Zaverei	53
Între interesele Eteriei și năzuința slugerului Tudor din Vladimiri	62
7. „Rebelii fără cauză” ai generației postfanariote	63
Ce însema să fi „băiat de bani gata” în secolul al XIX-lea	72
8. Prin adulter... spre căsnicie	73
Gheorghe Bibescu și Marițica Ghica	85

9. Bucureștii pașoptiști (I) Ucenicia unui revoluționar și fuga unui domnitor	99
10. Bucureștii pașoptiști (II) Cum iubeau revoluționarii	107
11. Barbu Știrbei și geneza „Micului Paris” O altă poveste de dragoste	135
12. Pictorul și fiica paharnicului Theodor Aman între demonul artei și capriciile inimii	143
13. Bucureștii lui Cuza De la entuziasmul unionist... la lovitura de palat	156
14. Din lumea Thaliei (I) De la Teatrul de la Cișmeaua Roșie... la Teatrul cel Mare	174
15. Din lumea Thaliei (II) Un triunghi teatral: Grigore Manolescu, Anicuța Popescu și Aristizza Romanescu	184
16. Nopți albe la Palatul Suțu La adăpost de zbuciumul cotidian și de urile de partid	201
17. Frondeurii Bucureștilor Vechiului Regat Nicolae Fleva, Nicolae Filipescu și Ionel Isvoranu	209
18. Provincialul și nativul – origini diferite, același temperament Duiliu Zamfirescu și Barbu Delavrancea	232

19. O mare prietenie la ora unei mari încercări Eminescu, Caragiale și... Veronica Micle	246
20. Timpul trădării și al ispășirii Dimitrie Anghel, Natalia Negru și Stefan Octavian Iosif	261
21. O lecție de armonie conjugală Ion Minulescu și Claudia Millian	274
22. Un personaj balzacian în miez de Belle Epoque Mateiu Caragiale	282
23. Preludiul unei domnii a sacrificiului Prințul Ferdinand și Elena Văcărescu	292
Bibliografie selectivă	311
Ilustrații	317

I. Tată și fiu – aceeași meteahnă, aceeași tragedie

Ienăchiță și Alecu Văcărescu

Secoul al XVIII-lea, secolul fanariot, a obișnuit Bucureștii cu abuzurile boierimii de Curte și ale domniei, guvernarea devenind sinonimă cu îmbogățirea rapidă (de unde și apariția unui cuvânt nou în vocabularul românesc, împrumutat din limba greacă – verbul *a (se) chivernisi*, cu sensul inițial de „a guverna” a căpătat un alt sens: „a face bani”, „a strângere avere”). Doar că boierii, în special cei tineri, nu se mulțumeau să alerge doar după bani... ci și (sau *mai ales*) „după fuste”. Poate că nimic nu scoate în relief aplecarea bucureșteanului de la întretăierea secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea spre berbantlăc, mai bine decât următoarele versuri, atribuite de Ion Ghica unor lăutari vestiți ca Nănescu, Chiosea sau Unghiușiu: „Pe pod pe la Spiridon / Toate paserile dorm, / Numai păserica mea / Toată noaptea ciripea, / De amor se jaluia. / Oh, amor, amoraș, / Vede-te-aș călugăraș / Pân' la patruzeci de zile / Să te văz la mănăstire / Cu ochii pe la icoane, / Cu gândul pe la cucoane, / Cu mâinile pe psaltire, / Cu ochii pe la copile.”

*

Încă în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, Bucureștii aveau reputația unui oraș al păcatului, mai cu seamă al ispitelor carnale. Prin 1736 călugărul grec Constantinos Dapontes (cunoscut și sub numele Chesarie Daponte), stătător la curtea lui Constantin Mavrocordat, domnitorul despre care am vorbit mai sus, scria astfel despre București: „*E frumoasă Vlaho-Bogdania... Cine însă se duce, frate, la*

Vlaho-Bogdania și nu-și întină trupul său și-si păstrează fecioria, este mai fericit decât un închinător la mormântul Domnului, este cu adevărat fericit. Afrodisia și-a avut mai întâi domnia numai în Cipru, după istorie; acum are pretutindeni tronuri și împărații, dar cu deosebire, cum socotesc eu, în Vlaho-Bogdania.”

Un boier ilustru, marele ban Nicolae Brâncoveanu, ținea în casa lui slave georgiene care-i făceau vânt cu evantaie din cozi de păun, după cum mărturisește în *Memoriile* lui călătorul englez Thomas Hope. Dar poate că nimeni nu-și impresiona oaspeții prin fast, senzualitate orientală și opulență, mai mult decât spătarul și cărturarul Ianache Văcărescu, căruia îi vom spune Ienăchiță, aşa cum este cunoscut îndeobște atât în scrierile literare cât și în referirile curente. Episcopul Grigorie de Argeș a descris atmosfera sibarită și lascivă din casele lui Văcărescu de pe Podul Mogoșoaiei, în fața străzii Franceze (strada Carol I), pe locul viitoarei clădiri CEC, cu ocazia unei vizite efectuate la invitația marelui boier care-l întâlnise pe prelat în timpul unei slujbe de Paște la Mitropolie, unde prelatul era arhimandrit:

„Dar când mă apropiai de poarta cea mare deodată mă oprii; văzui o mulțime de oameni înarmați cu tot felul de arme, Seimeni, Slujitori, Arnăuți, Panduri; fel de fel de strigări s-au zeau, deodată răsunând trâmbițele, surlele și tobole, mulțime de cai, mulți armăsari nechezând, povonici, iedecuri cu harșale de sus până jos strălucind de aur și de argint. Mă strecurai cum putui până lângă poarta scării; acolo întâmpinai pe alții, înarmați cu sulite lungi, cu buzdugane groase, cu puști, cu pistoale; tare spăimântat pășii tot înainte, nevăzând pe cineva care să mă opreasă, ajunsei la ușa sălii cei mari; acolo îmi străpunse vederile lumina flăcărilor de niște mangale de tombak poleit; un sunet plăcut de viori, de naie, de tambure amestecat cu glasuri femeiești, dulci și pătrunzătoare mă fermează și pare că îmi legără mâinile și picioarele în fiare; nu mai știu cum deodată mă aflai sculat repede și, în fuga mare, trecând peste câte spusei, abia am nemerit poarta cea mare a curții și am mulțumit lui Dumnezeu, căci m-am văzut cu picioarele slobode scăpat din asemenea ispite.”

Opulența și explozia de lux afișată de Ienăchiță nu ne poate duce cu gândul decât la intenția boierului de a rivaliza în fast cu domnii fanarioți, casa lui fiind nu numai un adăpost al luxuriei orientale dar și o curte princiară și militară în miniatură cu suita de arnăuți și seimeni și cu tapajul iscat de pistoalele și puștile acestora. Rivalitate care s-a manifestat violent încă din tinerețe, boierul demonstrând nu cu rare ocazii un spirit de frondă chiar cu riscul temniței sau al exilului.

Familia Văcăreștilor s-a dovedit contestatară a puterii (în ciuda dregătoriilor importante pe care le-au deținut membrii ei) încă sub domnia lui Constantin Cehan Racoviță, domnul răpus de patima bătăiei, și a fratelui său Ștefan Racoviță, cel care băgase spaima nu o dată cu arnăuții săi în bieții bucureșteni, ridicându-și împotriva fiscalității excessive provocate de lacomul dregător grec Stavrache. Moartea tatălui lui Ienăchiță, spătarul Ștefan, otrăvit de bucătarul lui Constantin Cehan Racoviță la via sa de la Săcuieni, l-a întărit și mai mult pe Tânărul de numai 23 de ani în ura sa împotriva domniei. Rămas orfan de tată la o vârstă atât de fragedă, Ienăchiță era însă deja „om aşezat la casa lui”. Din ianuarie 1762, Tânărul boier era deja căsătorit cu Elenița Rizu, fiica lui Iacovache Rizu, unul dintre grecii cu mare influență la Înalta Poartă. Un an după aceea, la moartea tatălui său, pentru Ienăchiță începea ucenicia exilului politic, ucenicie nedorită, dar binevenită, deoarece, cu toate neajunsurile dezrădăcinării, ea va contribui semnificativ la formarea intelectuală a viitorului opozant al regimului fanariot. La Istanbul, Ienăchiță găsește adăpost în casa socrului său, timp în care nu pierde vremea, învățând limbile turcă, arabă, persană, concomitent cu îmbogățirea cunoștințelor de franceză, italiană, spaniolă și germană (Cornel Cîrstoiu, *Ianache Văcărescu, viața și opera*).

Sub scurta domnie a lui Grigore (al III-lea) Alexandru Ghica, îl regăsim pe Ienăchiță la București, ca vistier în sfatul noului domnitor, numit în locul lui Mihai Cantacuzino. Numirea și-o datoră unei alte numiri, cea a socrului său, Iacovache Rizu, în rangul de spătar, în locul lui Pârvu Cantacuzino, fratele lui Mihai. Înrudirea cu familia Rizu

prin căsătorie făcuse din Ienăchiță și cununat al domnitorului, întrucât Ghica era și el ginerele lui Iacovache prin căsătoria cu altă fiică a acestuia, sora Eleniței. Această mezalianță, ca și usurparea de către el și socrul său a dregătoriilor fraților Cantacuzino risca să-l învrajbească ireconciliabil cu această familie, care dăduse Țării Românești doi domnitori între a doua jumătatea a secolului al XVII-lea și începutul celui de al XVIII-lea. Cu toate acestea, în contextul revoltei conduse de frații Cantacuzino, susținută de invazia rușilor conduși de maiorul Nazarie Carazin, în octombrie 1769, Ienăchiță a adoptat o atitudine prudentă, de expectativă. Cauza domniei a fost pierdută, din momentul în care însuși căpitanul arnăuților domnești, un anume Zgurali, s-a răzvrătit în fruntea gărzii sale, alăturându-se cetelor lui Ilie Lăpușneanu din Focșani care venea din munți. După prinderea domnitorului (care se refugiaște neinspirat în hanul lui Șerban Vodă din București), Ienăchiță nu s-a implicat prea mult în evenimente, mimând adeziunea la cauza antiotomană și antifanariotă a fraților Cantacuzino și pregătindu-și în ascuns fugă... la Brașov. Ambiția spătarului Pârvu Cantacuzino, de a se însăcuna el însuși domnitor (pe care Ienăchiță o cunoștea, ca apropiat al celor doi frați), l-a îngrijorat. Tânărul Văcărescu nu vedea cu ochi buni transformarea Țării Românești și a Bucureștiului în special într-un teatru permanent de război între otomani și ruși. Își dorea un oraș liniștit pentru familia sa, care începea să se înmulțească. Așa că plecă în taină spre Brașov, camuflându-și fuga sub pretextul unei misiuni pe care chiar o promisese de la maiorul Carazin, de a-i aduce la București pe ceilalți boieri care fugiseră cu soțile lor... unii la Cerași în Secuieni, alții la Rucăr, în Muscel.

Grijă pentru sănătatea și siguranța soției și copiilor săi (comună după cum am văzut întrregii clase boierești, temătoare poate ca nu cumva să dispară cei care le-ar putea duce numele mai departe) s-a dovedit mai puternică decât patriotismul, neîndoelnic de altfel, al Tânărului boier. Pacea de la Kuciuk-Kainargi, din 1774, și ocuparea tronului Țării Românești de către Alexandru Ipsilanti, prieten al împăratului

Austriei Iosif al II-lea, pe care Ienăchiță îl cunoscuse la Brașov, marchează o pauză în existența aventuroasă a boierului muntean. Spătar al domnului, Ienăchiță a fost unul dintre cei mai convingiți susținători ai politicii culturale a lui Ipsilanti (în special în reformele vizând învățământul, aflat sub patronaj domnesc de la Brâncoveanu), extinzând Școala domnească de la Sfântul Sava, prin promovarea unor dascăli noi (printre alții Neofit Kavsovalivitul, comentator al lui Homer), retribuiți cu lefuri pe măsura priceperii lor. Doar priceperea lui și în administrarea finanțelor l-a determinat pe Ipsilanti să-i ia dregătoria de spătar (dată lui Gheorghe Cantacuzino)... în schimbul celei de vîstier. Domnia lui Ipsilanti a fost o pată de lumină în cariera politică a lui Ienăchiță Văcărescu. Admirator al modelului absolutismului luminat, boierul cărturar a văzut în acest domnitor o speranță pentru atât de răvășitul principat valah.

Păcat că în 1780 soția Elenița îi moare, obligându-l să-și lase fiul, pe Alecu, în grija bunicii acestuia, Ecaterina, care își va urma nora în mormânt. Micuțul Alecu avea nevoie de o mamă. Drept care, Ienăchiță nu va rămâne prea mult timp văduv. După obișnuita perioadă de doiliu, se căsătorește cu Elena Caragea, fiica tergimanului (interpret sau translator la Curtea sultanilor otomani) Iordache Caragea. Dar chiar în ziua în care soția sa sosește la București de la Istanbul, spătarul este obligat să părăsească din nou capitala, însărcinat de domnitor cu o nouă misiune: aducerea în țară, de la Viena, a beizadelelor lui Ipsilanti, Constantin și Dimitrie, prințisori răzvrătiți împotriva autoritatii paternă, care luaseră drumul Apusului. Nu vom stăru asupra acestei misiuni (îndeplinite) deoarece ea ocolește cadrul bucureștean al evocării destinului lui Văcărescu.

Abia întors la București (cu un palmares de invidiat – cunoștințe peste cunoștințe de la împăratul Iosif și cancelarul său, prințul Kaunitz... la doamnele Vienei), în primele zile ale lui februarie 1782 Ienăchiță nu-l mai găsește pe Ipsilanti în scaunul domnesc, ci pe locțiitorul acestuia, spătarul Mavrocordat. În ciuda succesului misiunii de la

Viena, nu l-a putut salva pe domnitor de dizgrația Porții. Compromis de fuga beizadelelor, Ipsilanti fusese mazilit și înlocuit cu Nicolae Caragea. Numit caimacam al Țării Românești până la sosirea noului domnitor, Ienăchiță s-a priceput atât de bine să câștige încrederea și prețuirea acestuia, încât Caragea i-a oferit mâna ficei sale Ecaterina (după decesul celei de a doua soții, la numai șapte luni de la întoarcerea la București!).

Rămas în dregătoria de spătar și după mazilirea socrului său domnesc (la mai bine de un an de la înscăunare!) și înlocuirea acestuia cu Mihai Suțu, Ienăchiță, maturizat și poate ostenit de experiențele politice prin care trecuse, dar în primul rând de decesele succesive ale celor două tinere prime neveste, a socotit poate că venise timpul să se ocupe și de casa și familia lui (după cum am văzut supuse unor repetate furtuni sau capricii ale soartei). Boierul, care, după cum spuneam, în floarea vârstei își îngropase deja două soții, se dedică acum construirii caselor sale de la Băneasa, încreșințate unor meșteri străini și finalizate abia în 1792 (Cornel Cîrstoiu, *Ianache Văcărescu, viața și opera*). Iar pentru mantuirea neamului său și poate pentru linistirea sufletului, se va afirma și în calitate de ctitor de lăcașuri de cult: o biserică la Băneasa, însemnată la zidirea Bisericii Icoanei din București, ctitorie a căpitanului de lefegii al lui Mihai Suțu, Panait Băbeanu, luând în considerare o icoană dăruită de Ienăchiță și soția lui bisericii la sfintirea acesteia în ziua de 2 septembrie 1786. Ienăchiță Văcărescu părea sortit să rămână un „om al domniei”!

Furia antifanariotă, spiritul de frondă moștenite de la tatăl său păreau îngropate pe vecie sub greutatea cinurilor, averilor și gloriilor politice și diplomatice acumulate. Dar nestatornicia timpurilor (a acestor domnii fanariote) avea să-l întoarcă spre adevăratele lui vocații... cea de răzvrătit și mai ales cea de berbant.

Episodul cel mai spectaculos al luptei lui Ienăchiță cu puterea fanariotă s-a consumat sub domnia lui Nicolae Mavrogheni. Deși vizita celebrei *lady* Elizabeth Craven la București, din anul de grație 1786 (anul înscăunării lui Mavrogheni) l-a prins încă în capitala valahă, prudența l-a împiedicat pe Ienăchiță să-și manifeste galanteria tipică față de reprezentanta vechiului Albion. Și aceasta, în ciuda ostilității cunoscute față de Mavrogheni, fost dragoman al lui Capudan-Pașa (comandantul flotei otomane) a cărui desemnare ca domn era o excepție, întrucât nu făcea parte din rândul marilor familii fanariote. Rivalizând cu domnitorul prin mica lui curte, se ferise să rivalizeze și în darurile pe care le promise această „cocoană” de neam mare, căreia Mavrogheni (cunoscând-o drept o amazoană pasionată, „*o sportwoman*” cum o numește G. I. Ionescu-Gion) îi făcuse cadou un splendid cal arăbesc, primit de el chipurile de la un pașă. Lui Ienăchiță îi aparține se pare epitetul pus domnitorului acela de „*poznă a firii*” ca și caracterizarea pe care nu se ferea să i-o facă în fața boierilor de încredere care vor împărți cu el surghiunul: „*prost și la fire și la gândire și la simțire*”. Inițiativa lui Mavrogheni de a înrola în oastea sa români și a crea astfel nucleul unei armate naționale în mijlocul trupelor de arnăuți și galeongii sau galiongii (marinari în flota otomană, care își făceau serviciul militar pe galioane) nu l-a impresionat pe patriotul boier.

După cum nici calitățile diplomatice ale lui Ienăchiță (dovedită atunci când, ca spătar al domniei, a călătorit la Viena pentru a aduce înapoi pe beizadelele Constantin și Dimitrie, fișii domnului Alexandru Ipsilanti) nu l-au impresionat pe fiorosul Mavrogheni. Opoziția boierimii pământene, tradusă prin legăturile permanente ale acestia cu marile puteri Rusia și Austria, a provocat un surghiun în masă ordonat de domnitor în anul 1787, deci la un an de la vizita frumoasei *lady* Craven. Ienăchiță (care ceruse dinainte să plece din țară de bunăvoie) a făcut parte din al treilea convoi alături de nimeni altul decât marele ban Nicolae Brâncoveanu (cel cu sclavele georgiene). Îi însoțeau vornicul Dumitache Racoviță, vornicul Manolache Crețulescu,

logofătul Costache Ghica, clucerul Dumitache Fălcianu și stolnicul Alexandru Farfara (G.I. Ionescu-Gion, *Nicolae P. Mavrogheni „poznă a firii”*).

Așadar Ienăchiță s-a lecuit de frica inspirată la tot pasul de arnăuții și galeongii din garda domnului conduși de căminarul Sava Ostroveanul (viitorul Bimbășa Sava). Acest „noroc” nu-l va avea negustorul Ștefan Băltărețu, urcat din porunca domnească, sub supravegherea căpeteniei lui Mavrogheni, în Turnul Colței, pentru a fi terorizat sub amenințarea cu aruncarea din turn pe motiv că aşa îi poruncise domnului Sfântul Nicolae. Lui Mavrogheni îi plăcea să-și sperie supușii ca odinioară dementul împărat roman Caligula pe patricienii și senatorii Cetății Eterne. Mântuit de spaime, scăpat din „balamucul militar” (după expresia lui G.I. Ionescu-Gion) care devenise Bucureștiul în așteptarea noii confruntări cu austriecii și cu rușii, Ienăchiță Văcărescu avea să plătească această izbăvire cu... înstrăinarea.

Spiritul său nesupus l-a costat câțiva ani buni de surghiun la Rodos, Filipopole și Rusciuk. Va avea de așteptat înfrângerea lui Mavrogheni de către austriecii prințului de Saxa-Coburg, pentru a răsufla ușurat și... a-și vedea de aventurile galante despre care îi ieșiseră deja vorbe.

Pentru că faima lui Ienăchiță de mare seducător se pare că o egală pe aceea de contestatar al domniei, faimă al cărei ecou se mai păstrează în versurile medicului Perticari, unul dintre oaspeții de vază ai boierului: „*Ce mai boier Enăchiță! Binecuvântat să fie!/ Pe niciuna n-a lăsat-o femeioară./ Ei, e și asta faptă mare și boierească!*” (Mircea Constantinescu, *Când toca la Radu Vodă*).

Fire romanțiosă, Ienăchiță (al cărui portret a fost realizat cu măiestrie de pictorul ceh Anton Chladek) a lăsat posteritatea căteva poezii care cititorului de azi îi vor părea cu siguranță siropoase și naiv. Dar el are meritul, împreună cu fiul său Alecu și cu nepotul său Iancu de a reprezenta o „dimineață a Poeților” în literatura română (ca să cităm deja o expresie devenită clasnică datorită domnului academician Eugen Simion), pionierat care le face cinste. În cele ce urmează

Vom prezenta câteva mostre din creația acestui trubadur întârziat. De exemplu, iată cum „își descria patima printr-o glumeață alegorie” cum scrie Odobescu în studiul său „Poetii Văcărești”: „*Într-un copaciu zarifior/ Un șoim prins în lătișor,/ Strigă amar ciripind,/ Norocul său blăstemând:/ - Multe paseri am vânat și-mi ziceau Șoim minunat!/ Iar aici laț fiind întins,/ Cum am dat pe loc m-am prins,/ De inimă..., nu de cap!.../ N-am nădejde să mai scap!*” Sau iată cum își compara iubita necunoscută: „*Tu ești puișor canar! Nu te hrănești cu zahar,/ Nici măcar cu cânepioară;/ Ci hrănești o inimioară/ Ce-ai făcut-o jertfă ție!.../ Ce-ai cu ea de gând, nu știe!*” Și Odobescu continuă trecerea în revistă a stărilor variate încercate de poetul îndrăgostit, prezentându-ni-l și în postura de amorez respins care îi arată „tiranului său cu inimă de piatră” (cum i se adresa contesei Olivia shakespeareianul duce al Iliriei Orsino din piesa *A douăsprezcea noapte*) deopotrivă „reprobarea lumii și desperarea lui”: „*De-a avea milostivire,/ Nu-i lucru peste fire,/ Și cei ce au simțire/ Nu pot căgădui./ Iar firea arătată/ De-a fi ne'nduplecată,/ De obște-i defăimată,/ N-am ce povătui.*”

L-am văzut pe Ienăchiță în postura de îndrăgostit fericit și nefericit. Ce verigă ar mai putea lipsi din lanțul slăbiciunilor erotice ale boierului muntean? Odobescu îi întregește portretul adăugându-i sfială (sau nehotărârea), dar și gelozia: „*Într-o grădină,/ Lâng-o tulpină,/ Zării o floare/ Ca de lumină./ S'o tai se strică!/ S'o las mie frică/ Că vine altul/ Și mi-o ridică!*” Și tot Odobescu nu uită să observe misterul contradicției din sufletul acestui poet care întreținea în casele sale de pe Podul Mogoșoaiei un adevarat harem. Să emane oare sinceritate versurile sale sau doar un moft ori adaptarea la gustul timpului? Din păcate știm doar că poetul a fost căsătorit de trei ori, dar nu cunoaștem vreo muză care să-l fi făcut să suspine sau să se lanseze în tribulații de amant gelos. Și totuși, spre sfârșitul vieții, un ultim act de răbufnire antifanariotă s-a asociat, se pare, cu o dramă de adulter, care poate fi doar bănuitură. Aceasta se întâmplă sub domnia Tânărului fanariot Alexandru Moruzi, numit în 1792 de către Poartă, după mazilirea lui Mihai Suțu

(aflat după executarea lui Mavrogheni la a doua domnie). Acesta se va dovedi în relațiile cu Văcărești, prin violența de limbaj (în cazul lui Ienăchiță) și de acțiune (în cazul fiului Alecu) mai degrabă un personaj din teatrul lui Racine, incapabil să-și controleze pasiunea și ura.

Principe condus de rațiune, în spiritul Secolului Luminilor (care se aprobia de sfârșit), aşa cum ni-l prezintă un articol din numărul pe decembrie 1801 al gazetei franceze *Le Spectateur du nord*, Moruzi se va dovedi însă și un mare iubitor de petreceri, consumându-și timpul, în reședința sa de la Cotroceni, cu partide de cărți în vreme ce Bucureștii erau bântuiți de o epidemie de ciumă. Mustrat de către mitropolitul Filaret, Moruzi s-a răzbunat obligându-l pe prelat să demisioneze și înlocuindu-l cu Dositei (sau Dosoftei, episcopul Buzăului). În 1794, Filaret moare, otrăvit din ordinul acelaiași domnitor, printr-un bucătar recomandat de un mare boier.

Urmează înlocuirea în funcția de vel spătar a lui Ienăchiță cu Dumitache Manu! Cornel Cîrstoiu, autorul monografiei consacrate lui Văcărescu, vede în acest fapt urmarea atitudinii critice sau de revoltă a boierului față de crima domnului. Pentru prima dată în cariera lui politică (exceptând domnia lui Nicolae Mavrogheni) Ienăchiță Văcărescu nu mai figura pe lista boierilor divaniți. Până în anul 1795, când, după o primă mazilire, la a doua domnie, Moruzi a fost încercat de o dublă calamitate: ciumă și foametea.

Răsplătit din nou cu dregătoria de spătar, apoi cu cea de vistier și mare ban al Craiovei, Ienăchiță s-a dovedit un sfetnic bine intenționat, cu toate că purtarea infatuată a domnitorului îl ultragiase în aşa fel încât hotărâse să nu mai calce la Curte. O întâmplare care să mai mult sub semnul anecdotei l-ar fi determinat pe boierul nostru să părăsească vremelnica sa mizantropie: la chemarea domnului, care avea nevoie de sfatul său, Ienăchiță a pus condiția să fie acceptat cu ișlicul pe cap, pretextând o durere de măsele. Fără îndoială că o asemenea pretenție nu putea fi decât un alt afront adus domnitorului. Cu toate acestea, sfatul lui Ienăchiță, acela de a se cere Portii să ușureze Țara